

CATALUNYA

Revista quinzenal

XV FEBRER DE MCMV

ENTENEDRE A LA BIBLIOTECA DEL
MINISTERIO DE CULTURA

SUMARI:

Converses de N'Olaguer Recó, per *Joseph Carner*.—Font de consol, per *Maria Antonia Salvà*.—Furs de Valencia del Rey Don Marti, *Trelladats d'un Códex del sigle xv*.—Odes d'Horaci: A *Mecenas*, A *Cessar August*, A la nau que conduhia *Virgili* a Atenas, A *Lucius Sextius*, A *Pirra*, traducció per *Mn. Lluís Gispert*.—Rondalles: *Aventures d'un home pobre* y *La Ventafochs*, trameses per *Adelaida Ferré*.—*El Gegant y la Marieta* y *L'enginy del Pescador*, trameses per *Joana Vidal*.—*El Mestre Nou*, per *J. Pous y Pagés*.

Actualitats.

Gravat.—Una plana del Códex dels *Furs de Valencia*.—Biblioteca provincial de Tarragona.

MINISTERIO
DE CULTURA

Universitat, 7

Converses de N'Olaguer Recó

—*La Veu*, amich Carner, ja parla de dur gent a la Diputació Provincial. *La Veu* eligeix.

—En Prat reb comissions de pobles.

—¡Quin home! Es un polítich contínuu. De catalanistes n'hi ha de tres menes: 1.er Els qui no s'mouen. 2.^{on} Els qui s'mouen y 's cansan. 3.er Els qui s'mouen y no 's cansan. En Prat es d'aquests. L'unich moment en que els castellans qui 'ns governan mostraren algun sentit comú, fou al ficar En Prat a la presó. En Prat es un lluytador fí, invisible y seguit. Quan En Prat vol atravessar un mur, posa l'enginy de guerra aprop del obstacle, y cau una pols molt lleu, que fins es bonica de veure voleyar. Però quan us en adoneu, la pedra no hi es. D'aquexa manera dolça y maliciosa ell ha traspasat montanyes, ha enfondit pous, y ¡oh miracle! ha obert sepulcres. Y aqueixa elegancia en la seua acció política, li vé de la molt curiosa duplicitat que en ell subsisteix. En Prat es un removedor per necessitat y un conservador per temperament. Si are fa un xich de soroll es perquè truca a la porta, però quan ell sigui a dins, el silenci de son esperit reflexiu s'estendrà inmensament demunt de Catalunya.

—En Prat ha axamplat el Catalanisme qu' avans era potser un espectacle ahont s'entrava per invitació. Però vol dir que no es lletja la pols negra y ab clapes que hi

ha per terra a les bandes ahont hi va tothom? Ha passat ab el Catalanisme quelcòm semblant a lo qu'esdevé les tardes dels diumenges a la Rambla de Catalunya. Molta gent puja o baixa per la vía dels arbrets mesquins; se dirigeixen a bandes diverses y fins oposades; cadescú té al cap la seua intenció y la seua convicció. Mes heus aquí que se sent la xerinola del orgue dels *Automatas Narbon*, y tota aquella gent s'atura extasiada devant els ninotets qui dansan, y entra dócilment a ocupar les cadires del teatret. Es veritat que son molts els que hi entran. Però ay, després ne surten!

—Li prego, amich Carner, que no incorri en la vulgar preocupació d'enfurismarse ab els qui avans no foren catalanistes y are'n son, o ab els qui n'havían sigut y s'en son anats. Quan una host se preocupa de la perfecció absoluta de tots els soldats, es qu'es petita y està desenfeynada. Els grans conqueridors han tingut generals ineptes y pretenciosos. Axò es prou lamentable, però es ben cert qu'un home superior, la missió del qual siga combinar pluralitats de forces, no té temps d'olorar, sospesar y fer pessigolles a cada petit ninotet. Un catalanista que s'entretengui en posar en prestatgets, per sèries, els actes y les paraules d'un *company de causa*, es gayrebé un nocedalista.

—¡Horror!

—L'obra d'En Prat es gloriosa. Recordis de la paràbola ab que comensa el capítol XX del Evangeli de Sant Mateu: «Perquè el regne dels cels es semblant a un pare de families qui a solixent anà a llogar trevalladors pera la seua vinya. Y havent convingut ab els trevalladors donarlos hi un denari cada dia, els envià a la seua vinya. Exint mes tart aprop de la hora de tercia, se trovà ab altres que estavan ociosos en la plassa. Y els digué:— Aneu també vosaltres a ma vinya y us donaré lo que sigui just.—Y ells hi anaren. Dues vegades mes exí, aprop

de la hora de sexta, y la hora de nona, y feu lo mateix. Y exí prop de l'hora de vespres, y n' trová d'altres qui estavan allí, y els digué:—¿Què feu aquí tot el día ociosos?—Y ells li respongueren:—Es que ningú ens ha llogat.—Y ell respongué:—Donchs aneuhi també vosaltres a la meua vinya. Y al arribar la nit digué el senyor de la vinya al seu majordom:—Crida als trevalladors y pàgals llur jornal, comensant de dès els darrers fins als primers.—Quan vingueren els que hi havían anat prop de l'hora de vespre, rebé cadescú son denari. Y quan arribaren els primers cregueren qu'els hi darían mes, però no rebé cadescú sinó un denari. ¡Y al péndrel murmuravan contra el pare de families. Dihent:—Aquests darrers no han treballat mes qu'una hora y els has igualats ab nosaltres qui havèm dut el pès del día y la calor.—Mes ell respongué a un d'ells:—Amich, no te faig tort. ¿No te concertares ab mí per un denari? Prèn lo qu'es teu y vesten, que jo vull donar a aqueix darrer tant com a tu. ¿No puch fer lo que vuy? Ha d'esser el teu ull envejós, perquè jo soch bó? AXÍ SERÁN ELS DARRERS, PRIMERS Y ELS PRIMERS, DARRERS.» (1-16) Els primers de vegades reben. Plagué a Jesucrist que fos consumada la desfeta dels juheus, y que la gentilitat arborés la Creu y's fes victoriosa. Els juheus havían acumulat la fè y la dilecció divina; eran els primogènits, els rics, els benaymats—y foren preterits fins a tal punt, que llur conversió no's farà fins a la darrería del mon. Els gentils, arribats de fresch al amor de Deu, li ofereixen en un incomparable llensament aquexes grans corones de roses blanques y rojes; les ignocencies y els martiris. Donchs d'aquexa lley «ELS DARRERS SERÁN PRIMERS» brolla una resplendor misteriosa y trascendental, y en Prat l'ha tinguda ben en compte. Ha cridat llargament els pecadors, els indolents, els transeunts a qui la curiositat atreya un moment devant de la seua *enseigne*. Perquè sabia qu'els gentils, els d' ÚLTIMA

HORA, havían de fer els miracles. Per exemple, En Robert, qu'era gentil, y no juheu.

—Veusaquí, amich Recó, un aspecte nou y profón de la tasca d'En Prat.

—Y recordi ab quina incomparable sollicitut En Prat anava cuydantse dels elements poch cohessionats, armonisantlos en un ordre superior, mercès a la discreta colocació. La host catalanesca s'era tornada en un mecanisme savi y infalible. Als adinerats se'ls parlava del Catalanisme com d'una tarifa privilegiada; pera els somiadors era nomenat poema inefable. Els tebis desempenyavan el paper de prudents; als impetuosos els hi tocava fer d'enèrgichs, y l'aliança de Prudencia y Energia, prou se sab qu'es feconda. Als joves s'els obria ab un llampech de videncia tota l'extensió dels horitzons llunyans; als vells se'ls parlava de les ombres fresques y regalades sota les quals podrián reposar. En Prat repetía als vells les paraules immortals d'Antígona en l'*Edip a Colona*: «Oh pare meu, malhaurat Edip, veig al lluny, per lo que mos ulls poden judicar, les torres qui defensan una ciutat; el lloch ahont som, per les apariencies, es sagrat, car hi son abundosos els llorers, les oliveres, les vinyes—y nombrosos rossinyols l'omplen ab la melodia de llurs cants. Descansa demunt d'eixa pedra mal polida, car has feta caminada llarga per un vell.»—En Prat es partidari de coses molt interessants; de l'extensió, de la diversitat, de la renovació del ayre.

—Donchs vostè deu creure que tots els catalanistes cristians.....

—Hi ha catalanistes cristians qui malparlan d'En Prat de la Riva. Amich Carner, patim de rebeldia en els pensaments y les converses, y de sumissió y aplanament en l'esfera dels actes, al contrari dels temps mitgevals. Y mes valdria que penséssim en poques coses—en els Manaments de la lley de Deu—y que enrahonéssim poch

y baix, y donguessim en cambi terribles cops de magall
y espaventables cops d'axada. Si axí s' cumplís, tots els
catalanistes cristians seguirían a N'En Prat de la Riva.
Ell sembla definitivament ungit. Y ja nostres ulls hau-
rían d'esser humils y nostres boques sense murmuri.

JOSEPH CARNER.

MINISTERIO
DE CULTURA

Font de consol

*Com es fuyta de ma vida
la frescor dels primers anys!
Ma juventut s'es marcida
pe'l rostoy dels desenganys.*

*Cruix el cor y es desanima
tant com va trescant p'el mon;
com més sent y més estima,
més fondes ses penes son.*

*Per sort la font ha trovada
ahont s'espassa'l mal dol;
es la Verge Inmaculada,
font viva de tot consol.*

*Jo la veig, ab blanca vesta,
les mans juntes sobre'l pit,
radiant i hermosa testa
y als peus un roser florit.*

*Aixi'm sonrigué a la cova
de la vorera del riu...
Vessava dolsor tan nova
que'l cor m'hi roman catiu.*

*Com l'embat que hi fa harmonia,
no'n surt may d'un lloch tan bell,
y ab l'embat vola a Maria
per besar son blau cinyell.*

*Allà «Som la Inmaculada»
ha dit la Verge a n'el mon,
deixant plena l'encontrada
d'un encant que may se fon.*

*Per tan alta Sobirana
Deu ses gracies concedeix;
es la ma qui les demana,
es la ma qui les parteix.*

*Es un raig de blanca lluna
vessant de pau y consol,
que en el cor de la nit bruna
reflecteix la llum del Sol.*

*Quant ma vida es apenada,
may me falla el seu bon zel
que'm desfà la nuvolada
per mostrarme'l blau del cel.*

*Pe'ls desvaris y les febres
d'el cor, ella te'l remey;
p'el seny qui viu en tenebres
te la llum del bon consej.*

*Es la via més segura
per trobar del cor la pau;
tant com Ella n'es de pura
n'es d'amorosa y suau.*

*Oh si tot cor s'abrigava
de tal mare ab lo mantell!
Si'l mon tal redôs cercava,
¡com sería blanch y bell!*

*Si la puresa es blancor,
la blancor es alegria;
¿aunos blancor Oh, Maria,
Verge blanca de l'amor!*

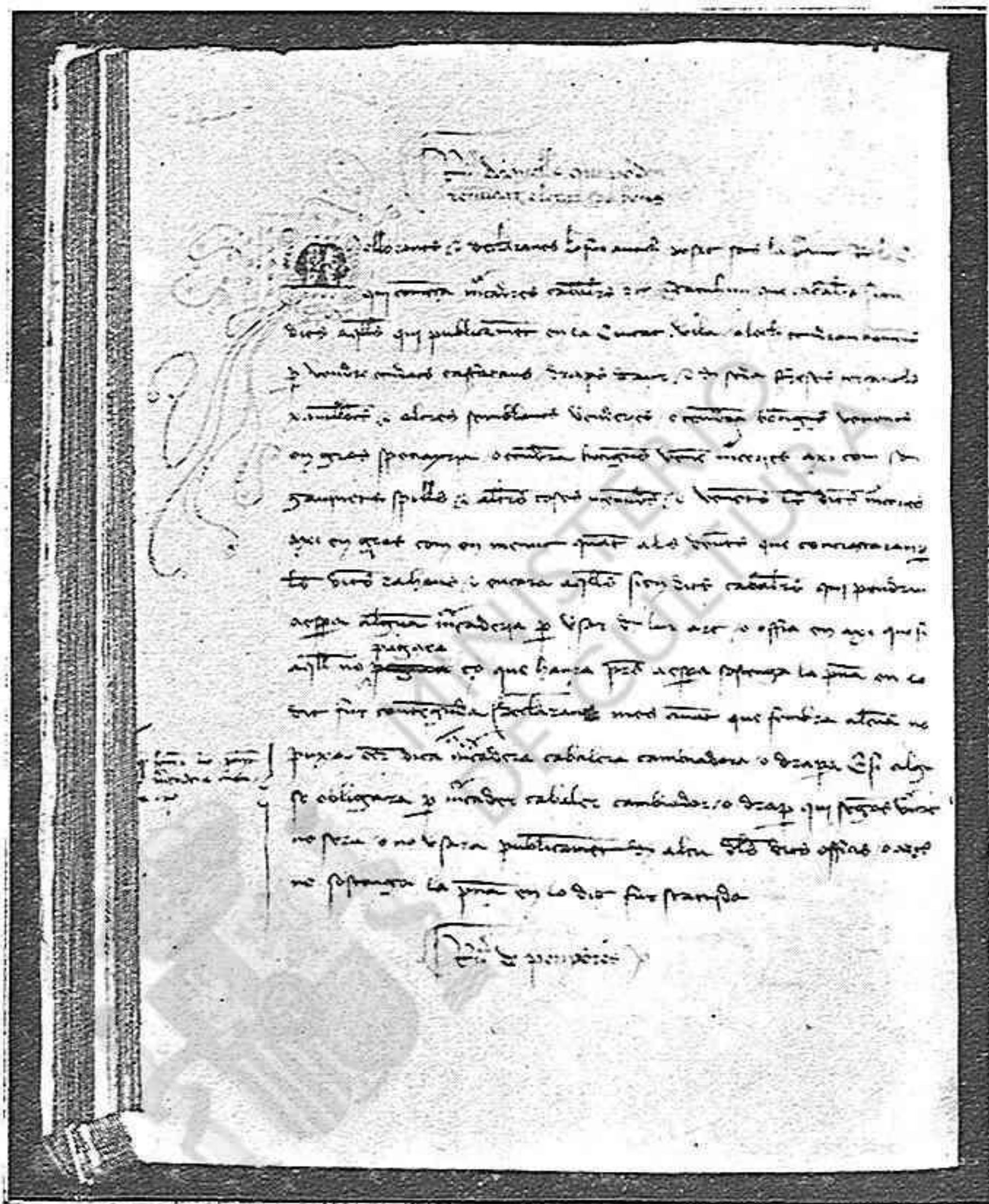
MARÍA ANTONIA SALVA.

MINISTERIO
DE CULTURA

MINISTERIO
DE CULTURA

Fotografía de E. González Urtebize.

Una plana del Códex dels "Furs de Valencia". — Biblioteca Provincial de Tarragona.

Ffurs de València

del Rey don Marti

Si alcu comprara alcuna cosa per francha et en apres se mostrara legitimament que aquella cosa fahia cens, lo comprador no sia tengut de pagar dels altres bens seus les pensions del temps passat ans que sia declarat la dita cosa fer lo dit cens, Mas solament hi sia tenguda la cosa comprada, la qual semostrara fer lo dit cens. E per semblant sia entes en aquell que comprara alguna cosa acert cens et puyt aparra que fahia maior cens, entant com lo cens sera mes que no sera stat venut, no sia tengut lo comprador de pagar lo dit mes cens del temps passat, ço es ans que sia mostrat et declarat fer lo dit mes cens, dels altres bens seus, sino solament dela cosa comprada. Empero si lo comprador ans de la compra sabia aquella cosa fer cens, en tal cas sia tengut de pagar les pensions del temps passat dels altres bens seus propis; lo present, empero, fur no sie entes en feyts et actes passats mas quey sia feta justicia et que per lo present fur en aquells no sia feyt premhi. . dominicus masto.

Sil marit o los hereus del marit restituhiran ala muller o als hereus dela muller la cosa stimada la qual fon liurada al marit en exouar o en part de exouar en temps de lur matrimoni et la dita cosa restituhida fara cens ab loisme et fadiga, per tal restitucio loisme alcu no sia pagat ne puxa esser demanat per lo senyor directe. . dominicus masto.

Ordenam que si alguna singular persona sobre alcun loch, heretat o possessio, fara cens o tribut alcu ab o sens loisme o fadiga, e ab ferma del senyor directe hi carregara altre cens e en apres hi uoldra carregar mes censal, que en aquell carregament o carregaments sien, demanats tots aquells qui hi hauran censal sobre lo dit loch, heretat o posicio, axi lo primer com los altres et ab consentiment de tots sie fet en altra manera que sie comis atots aquells qui hi hauran censal. . dominicus masto.

Los censals o violaris no puxen esser allongats ne sobrehits per alcuna causa o cas, per urgents, necessaries o priuilegiats que sia encara per propi motiu nostre o de nostre primogenit en la forma et manera que es atorgat a Catalunya per capitol de cort lo qual fem insertar en la fi dels presents furs E volem que aquell sie seruat en aquest Regne. . dominicus masto.

Alcuna vniuersitat dela Egleſia no puxa carregar censals ni violaris sens licencia de lur senyor et siu fara tal carregament sia nulle, Si donchs no era per drets pertanyents anos en tal vniuersitat, et adonchs per los dits drets et Reemcions de aquells, la dita vniuersitat puxe carregar censals et violaris ab licencia et autoritat del senyor dela vniuersitat, lo qual en lo dit cas sia tengut atorgar la dita licencia et autoritat, dominicus masto.

¶ R.^a si la muller ala qual lo marit lexa lo vsufruyt.

Com en temps passat sien stades alteracions si lo fur antich posat sots la present R.^a lo capitol qui comença *la muller no puxa* &, Si les penes contengudes en lo dit fur han loch en lo marit qui pren muller dins lany que la muller li sera morta, per tolre les dites alteracions, Ordenam les coses et penes contengudes en lo dit fur no hauran loch en lo marit qui dins lany quela muller li sera morta pendra altra muller, dominicus masto.

¶ R.^a De promissio de exouars.

Declaran lo fur antich situat sots la present R.^a lo .C. qui comença *la filla que sera maridada &*, Ordenam quel dit fur haia loch axi en filla o filles maridades, com en filla o filles vidua o vidues, la qual o les quals hauran haut marit et sera o seran stades dotades per lo pare, et axi matex que la dita filla o filles, vidua o vidues, maridada o maridades, puxen venir et vinguen a successio ab intestat del pare o dela mare, si altres fills o filles no maridades noy haura, dominicus masto.

¶ R.^a De donacions que seran feytes entre lo marit e la muller.

Adden al fur primer posat sots la present R.^a Ordenam que si donacio sera feyta entre marit et muller constant lo matrimoni, tal donacio sia nulla encara que sia jurada, et aquella no haia alguna fermetat, si donchs entestament o en altra derrera voluntat no sera expressament confermada segons en lo dit fur es contengut, dominicus masto.

¶ R.^a De Tudoria que sera donada en testament.

Ordenam que quant se esdeuendra que la cort haia adonar Tudor o Curador als pubils adults o furioses o a altres aqui sera entredita administracio de bens, la dita cort do et assigne en Tudors et Curadors aquelles persones que seran parents de part de pare de aquells aqui deuen esser assignats sin hi haura de couinents, no feta diferencia de prioritat de grau, ne si los bens

qui deuen esser regits son peruenguts de part de pare o de mare, mas solament sia sguardat qual persona de aquelles sera pus util profitosa et sufficient aregir les dites tuteles et cures et que aquella hi sia assignada aconexença dela Cort. E si de part de pare no ni haura de couinents que la donchs ni sien assignats en la forma dessus dita dels parents de part de mare. . dominicus masto.

Mes auant enadints al fur antich posat sots la dita R.^a de Tudoria lo .C. qui comença *ffembres no poden esser donades &*, Ordenam que si alcu en testament o en altra derrera voluntat donara Tudriu o Curadriu a sos fills, mare o auia de aquells, que valla tal dacio de Tutela o Cura, mas altres fembres no puxen esser dades en Tudrius o Curadrius en testament o altre derrera voluntat. Declarants que si la mare o auia pendra marit, que sia finida la Tutela o cura . . masto.

Enadints et declarants lo fur final R.^a de aduocats, Stablim que Clergues alguns que sien constituhits en sacres ordens, no puxen esser Tudors legitims ne datius, mas puxen esser testamentaris . . dominicus masto.

¶ R.^a En qual manera los frares deien tornar los bens que hauran hauts.

Ordenam que sil pare o la mare en lur vida hauran fetes algunes donacions deles lurs coses a algu de sos fills, axi en temps de matrimoni com en altra manera, E los dits fill o fills sucsehira o sucsehiran al pare o a la mare ab intestat ab los altres germans, aquell fill o fills si voldra o voldran venir a sucseccio, sia et sien tenguts de tornar et comunicar en part ab los altres frares o sors tot ço que haura o hauran haut dels bens de aquell qui sucsehiran ab intestat, E si lo pare o la mare moran ab testament et los dits fill o fills sucsehira o sucsehiran al pare o ala mare ab testament, no sien tenguts de tornar et comunicar en part ab los altres frares o sors ço que haura o hauran haut dels bens de

aquell aqui sucsehira ab testament si donchs lo Testador en son testament o altra derrera voluntat que feu dels dits bens, expressament no haura declarat et dit que tal fill fos tengut de comunicar los bens donats ab los altres frares o sors .∴ dominicus masto.

Ordenam queles cases de delliurament de patria potestat ordenats en lo fur final antich posat sots la present R.^a, Sien enteses et haien loch axi en filles com en fills, ço es, axi en filla qui pren marit, com en fill qui pren muller, E axi dels altres cases .∴ dominicus masto.

¶ R.^a De Testaments.

En codicil o en altra qualseuol derrera voluntat haia nombre de tres testimonis mascles axi com en testament:—dominicus masto.

Heretat o institucio de hereu directament o per fidei comis puxa esser lexada, feta o donada, toltà o reuocada per codicil o per altre derrera voluntat axi be com per testament:—dominicus masto.

A declaracio et mellorament del fur antich posat sots la R.^a dessus dita de Testaments lo .C. Sete qui comença *si testament sera fet de paraula* &, fem fur nouell quels tres meses alli contenguts sentenen et haien loch quant ala publicacio que per sí, han esser los testimonis daquell testament, et no quant al interes o preiudici del hereu o legatari o daltre, ans aquella encara que sien passats los dits tres meses puxa requerrer et instar la publicacio en lo dit fur contenguda et axi feta valla tal testament.—dominicus masto.

Per tolre subtilitats et diuersitats de oppinions, Ordenam per lo present fur que qualseuol substitucio posada en institucio o en lexa de heretat o de quota, part de heretat o en altra singular, per lo pare o per la mare o per altres ascendents, afill o altre descendent per paraules directes, obliques o altres qualseuol, sil cas da-

• aquella substitucio esdeuendra dins pupillar edat del fill o altre descendent instituhit o legatari, obre et sia entesa directa expressa en tots los bens lexats per lo substituent tansolament aaquell instituhit o legatari, et comprena legitima et tot altre dret pertanyent en aytals bens al dit instituhit o legatari. E sil cas daquella substitucio esdeuendra ultra o fora la pupillar edat, que la substitucio sia entesa oblica et obre obliquitat; E tot aço se entena generalment en tot testament o altra derrera voluntat paternal o maternal o daltres ascendents o de linea de qual seuol dells, no feta diferencia entre testaments ne staments o condicio de persones, mas en tots et de tots generalment, si donchs als en contrari de les dites coses no sera ordenat o disposat per lo testador o disponent specialment et expressa et especificada:—dominicus masto.

Aremoure dubitacio del fur antich posat sots la dita R.^{ca} de testaments lo .Cap. tretze qui comença *lo Testament o qualquier altra derrera voluntat* etc.; Declaram et statuhim que si en aquell cas lo testador no haura distribuïts en lexes tots sos bens, que l residuu solament pertanya als vinents ab intestat. En axi que los carrechs sien pagats de comuv./dominicus masto.

Declarants lo fur o capitol per lo senyor Rey pare nostre en cort general fet, lo qual es dat en Valencia *Pridie Kalendas januarii Anno Domini m^o ccc^o XL° II°* E comença *pari etiam ratione*; Ordenam que si esdeuendra cas quel fill o altre descendent o encara ascendent ensemps ab qualseuol strany seran instituhits hereus et altre o altres fills seran preterits, ço es, que si aquells per lur pare o mare no sera feta institucio, quant al hereu strany sia nulla et lo fill o filles preterits sucsequen en la part daquell strany, axi com si en aquella fossen hereus instituhits. Empero si aquella part no bastara a legitima del fill o fills preterits, aquells haien compliment alur legitima dels altres bens. E si muntara mes de legitima, aquell mes sia partit entre los fills de aquell testador pereguals parts:—dominicus masto.

En los casos de pretericio contenguts en lo dit fur o capitol *pari etiam ratione* &, no sia feta diferencia de sciencia a igno-

rancia. En axi quel pare o la mare no instituint ne fahent alguna lexa al fill o ala filla nats o naxedors, haia lo dit fur o capitol indifferentment.

Corregint, addicionant, declarant et mellorant lo fur nouell per lo molt alt senyor Rey pare nostre de bona memoria fet lany M. CCC. LVIII. lo qual comença *totes aquelles persones* & Ordenam quel dit fur sentena et haia loch quant lo pare o la mare o altre ascendent o descendent en testament o en altra derrera volentat faran mencio dels fills o filles o altres ascendents o descendents deseretant aquells expressament o dehinto, declarant que nols volen res lezar ols volen priuar de lurs bens o de successio de aquells o semblants paraules o lexant los alguna cosa. En axi que sils lexaran o instituhiran en alguna part, cosa o quantitat, gran o pocha, *simpliciter* o per legitima, o per altra part o dret, sien vists priuar aquells de tot lals de lurs bens, per manera que no puxen haure regres als altres bens ne demanar en aquells suplement de legitima encara que rebugen o no accepten aquella institucio o lexa. E si sera cas que aquells fills, filles o altres descendents o ascendents seran hereus instituhits en tot o en alguna part o alguna lexa aaquells sera feta per lur legitima o per lur part o dret o suplement, que en aytal institucio o lexa puxa esser appossada substitucio greuje o viude, per ço quela voluntat del deffunt en tota manera se complezca:—dominicus masto.

¶ R^a De aquells qui moren sens que no haurant fet testament.

A Declaracio, millorament et addicio del fur posat sots la present R.^a fem fur nouell, que si fill o altre descendent morra dins pupillar etat en la qual no pot fer testament, que en los bens tan solament que li pertanyeran o li peruendran per testament o per altre derrera volentat o en altra manera de pare o de la mare o daltres ascendents, sucseesquen aquelles persones quel pare o la mare o altres ascendents li hauran substituhit en qualseuol ma-

nera en los bens de aquells qui hauran feta la substitucio. Mas los altres bens propis daquell pupil los quals li seran peruenguts de linatge paternal o maternal, ab intestat o ab testament, en lo qual no li sia feta substitucio o vincle algu, que en lo dit cas pertanguen et tornen a aquella part o rael dela qual seran peruenguts. E si lo dit pupil haura alguns bens que no li seran peruenguts de linatge paternal o maternal en los quals no sera feta substitucio o vincle alcu, que en lo dit cas sucsequen en aquests bens los pus prohismes de part de pare o de mare o linya daquells. E lo present fur se estena et haia loch en furios et tot altre que no puxa fer testament. . dominicus masto.

¶ R.^{ca} en qual guisa hereus sien fets

Decclarants la addicio del fur antich posat sots la present R.^a lo Capfinal; Ordenam que la dita addicio haia loch no solament com lo pare instituex hereu o fa lexa o donacio al fill o filla qui es engeirat de damnat aiustament en lo dit fur expressat, Mas encara haia loch com lo pare o la mare instituira lexara o fara donacio a alcun altre per ço que aquell ho do o restituexqua al fill o filla nat o nada de tal vedat ajustament.

¶ R.^a del dret que hauran los hereus de deliberar si seran hereus o no.

Declarants, addicionants et mellorants lo fur antich sots la present R.^a lo Capfinal, fem fur nouell quels .III. meses alli presents sien enteses en herencia o lexa vniuersal et no en lexa singular. E si lo hereu o legatari vniuersal callara, que en continent passats los .III. meses sia vist la heretat o la lexa vniuersal haura repudiada; E quels dits .III. mes es correguen del dia auant quel dit hereu o legatari general sera en Regne de Valencia et sabra aquella herencia o lexa esser asi feta; quan es ala lexa singular tots temps puxa esser demanada pus expressament no sia repudiada.

(Seguirá)

Traduccions d'Horaci

Oda I.—A. Mecenas

(Maecenas, atavis edite regibus)

*Oh descendent de reys antichs, Mecenas,
refugi meu y dolça gloria mia,
a molts los plau cubrirse en la carrera
de pols Olímpica; y la intacta meta
que giravoltan ab brusenta roda,
la palma'ls dona del triomf y s'alçan,
com altres deus qui l'univers dominan.
L'un es feliç si la voluble turba
dels fills de Rómul porfiats l'enlayran
a triplicats honors: l'altre les sitjes
umplir l'hi agrada de tot quan acoblan
les eres Líbicas; y si es que gosa
fendint la rella en la heretat paterna,
poruch, jamay ni ab los tresors d'Attalus
en cipria barca solcarà les ones.
Quan el Xaloch remou la mar d'Icaria,
lloha'l repòs de sa nadiuha terra
el temorenc marxant; mes prompte, indòcil
als sofriments d'una pobresa llarga,
les naus retudes novament apresta.*

*Molts no desdenyen del vi vell la copa,
ni part del dia en altre goig esmersan
que en jaure a l'ombra dels florits arbossos,
o al marge plàcid de la font sagrada.
Esplay es d'altres el confús estrépit
de corns y trompes militars, les armes
y les batalles que les mares ploran.
Oblidadiç de la muller amable
el caçador al ayre ras demora,
si'ls cans l'hi flayran d'un isart el rastre
o bé les malles el senglà destrossa.
Mes a mí l'eura que corona als sabis
m'igualava als deus; a mi la umbrosa selva
y'ls chors de Sàtirs y lleugeres Ninfes
del poble'm tenen segregat, Mecenas,
mentres sos cants Euterpe no'm refuse
ni Polyhymnia sa lesbiana lira.
Y si entrèls lírichs trovadors m'aclamas
fins les estrelles alçaré la testa.*

Oda II.—A Cèssar August

*Fa prou de neu y calamarsa Jove
cubrí la terra, y ab encesa destra
batent irat els edificis sacres,*

feu tremolar a Roma.

*Esglayà al mon pera que'l temps de Pirra
no retornés ab sos horrors insólits,*

*quan llurs remades s'enmená Protéus
al cim de les montanyes;*

*y'l peix muntá fins a les altes branques
hont sojornavan les colomes càndides,
y pel mar ample sobreixit nadaren*

les daynes esvarades.

*Vam veure al Tíber violent y térbol
tornar enrera de la platja Etrusca,
pera escometre'ls monuments de Numà*

*y'l temple sant de Vesta,
ensemps que d'Ilia fortament queixosa
sumts mostrandse y venjador, errátich
saltá per sobre la sinistra riba*

contra'l voler de Jove.

*Pels crims paterns la joventut delmada
veurá com forja'l ciutadà ses armes
e internes guerres apendrà a remoure,*

en lloch d'occiure als Perses.

*Dons a quin deu pel ruïnós imperi
clamarà'l poble? ¿Ab quin rumor de súplicas
fatigarán a la insensible Vesta]*

les verges piadoses?

*¿A qui'l gran Jove donará la empresa
d'expià'l crim? Oh, vina já y propici
mostra'ns, Apol-lo, la claror del rostre
que't vela la calitja:*

*o vina tu, si't plau, rihenta Venus,
que'ls Fochs circondan y'ls Amors festosos:
o fatigat d'una tan llarga guerra;*

gira per fi la vista

*vers ta oblidada descendencia, oh Marte,
a qui'ls crits plauhen y'ls capmalls llustrosos,
y'l barbre aspecte del Alarb quan lluyta*

contra enemichs feretjes;

*o tu, alat fill de la benigna Maya,
prenent d'August la juvenil semblança,
baixa a la terra y venjador del Cèssar*

vulles anomenarte.

*Tart t'en entornes cap al cel: alegre
llarch temps demores ab la gent romana,
ni irat jamay pels nostres crims t'allunyes
més llest que l'aura vaga.*

*Vulles aquí triomfador mostrarte,
príncep y pare de la patria sías,
ni may, oh Cèssar, cavalcar indòmits
als Medes consenteixes.*

Oda III.—A la nau que conduhía a Atenas Virgili

(Sic te diva potens Cypri)

*Que Venus Cipria poderosa
y'ls dos germans d'Helena, constelació radiosa,
vullan guiarte en ton viatge;
que tots els vents subjecte, menys el propici oratje,
ilur pare Tolus, oh navili,
que't deus a la sagrada fiança de Virgili.*

*Així, ab salut, de Grecia un dia
retornes al que estimo com mitja vida mia!*

*Una coraça d'acer triple
cubria'l pit de roure d'aquell, qui al mar terrible
fiá, primer, sa nau baldera;
qui ni al Xaloch va témer quan, foll en sa carrera,
lluyta ab la adversa Tramontana,
ni a les ploroses Híades, ni la bravesa insana
de vent estrámpol qui revolta
les ones Adriátiques, com rey sens fre ni solta.*

*Doncs quina mort fou prou temible
a aquell qui'ls grans cetácis va veure incommovible,
qui contemplá la mar crespada
y'ls puigs Acroceraunichs d'infesta anomenada?*

*La Providencia cuydadosa
en va entre terra y terra les aygues interposa,
si al fi les barques atrevides
sacrílegues fan via vers platjes prohibides.*

*L'home resolt a tota empresa
ni enfront del crim il·lícit detura sa escomesa.
Fa Prometeu ab fraus innobles
el foch de la existencia va metre al cor dels pobles;
y un cop el foch de les altures
sustret, un nou exèrcit de febres y malures
covà en la terra miserable,
y abrevià ls seus passos la Mort inexorable
que en altre temps fou més tardana.
Ab ales no donades a la natura humana
ensejà'l vol Dédal un dia,
y'l temerari Alcides pel Tàrtar s'obrí via.
Nostre ardiment per re's detura
escometèm, imbécils, fins la mateixa altura,
ni deixan may nostres delictes
que Júpiter depose lo llamp de ses vindictes.*

Oda IV.—A Lucius Sextius

(So vitur acris hiems grata vice veris et Favonî)

*Al suau impuls del vent de primavera desdiu l'aspra hivernada
y les barques retornan a la mar;
ni al foch s'està'l pagés, ni en llurs estables s'hi xala la remada,
ni's veu pels prats la gebre blanquejar.
Fa ses dances renova al clar de lluna la Afrodita deesa;
y les Gracies y Ninfes juntament
ab peu alternatiu baten la terra, mentres Vulcà ab llestesa
la farga dels seus Cíclops reencen.
De fresca murtra y roses que germina la terra deslliurada
plàcia'ns cenyir avuy l'ungit cabell:
ia avuy sacrificar podem a Faunus, en l'ombra regalada
dels boscos, una ovella o be un anyell.
Que al pas igual, la Mort esgroguehida truca a la humil cabana
y als grans palaus: y, oh Sextius benaurat,
la vida breu no'ns deixa pas concebre ni una il·lusió llunyana,
puig promptè't voltarà la obscuretat:
Prompte al Plutónich regne faràs via: y ¡ay trist! quan allà't trobes
ni elegiràs maymès rey del festí,
ni admiraràs maymès al tendre Lycias que inflama avuy als joves,
y a les verges demà farà glatí.*

Oda V.—A. Pirra

(Quis multa gracilis te puer in rosa)

*Quin jove esbelt entre roses
y ungit de perfums suaus,
al fons de plácida gruta,
t'estreny, oh Pirra, de grat?
Per qui tos cabells d'or trenes
ab simplicíssim ornat?*

*Ay pobre! quantes vegades
deplorarà en son engany
tes violades promeses
y'ls teus amors cambiats!*

*Quants cops, com mar remoguda
pels vents estràmpols, seràs
al malhaurat qui tes gracies
fruhint avuy descuydat,
confia, oh Pirra, trobarte
sempre fidel, sempre amant,
sense pensar ab els ayres
eternament inconstants!*

*Tristos d'aquells a qui mires
ab atractivol esguart!*

*Fo per ma part, en ofrena
al deu de les tempestats
ma vestimenta mullada
y un ex-vot he presentat.*

LLUIS GISPERT PERE.

Rondalles

Aventures d'un home pobre

Una vegada hi havia un marit y muller, molt pobres y fins anavan á demanar caritat. Un dia 'quet home trova un senyor y li va demanar una gracia de caritat per l'amor de Deu.—Un altre dia, germá—va dir-li.

El pobre veu una agulla á terra, la cull y se la clava al vestit.

El senyor va veure com la recullía y va pensar que devia ser un home molt estalviador. Ell que'l crida y li diu:—Si voleu feyna, jo us en daré. Fasseu lo que us diré y us guanyareu molt be la vida.—Digueu, Senyor, qu'haig de fer.—Encarregar-te d'un vaixell y tenir cuydado d'una pila de sedes qu'hi van dins.—Don-sas ho vaig á dir á meua dona.

Li diu que se'n va á les Amériques, y ella vinga plorar perque la deixava sola, pero ell li deya que tenia gana y no volia deixar perdre aquella ocasió.

L'endemá l'amo del vaixell y 'quet home 's varen embarcar y con ja eran á lloch, va venir una gran tempestat y el vaixell 's va enfonzar.

Tothom 's va morir menos aquell home pobre, que com savia nadar va poguer arribar á un serrat. De tanta gana que tenia,

diu que ja li venían intencions d'ofegar-se, pero com estava molt cansat 's va quedar dormit mentres pensava aixó.

Quedant-se dormit, diu que va somiar, que dalt del serrat hi havia un paper sota una roca, y qu'en aquell paper deya lo qu' havia de fer.

Con 's va despertar, vinga pensar ab el somi y llavoras diu: —Pot-ser que m'en hi anés. S'en hi va; mira sota la roca mes gran y trova un paper escrit que deya que digués tres vegades: «Per l'amor de Deu, porteu-me un cavall aviat» y que'quell cavall ja'l portaría á terra habitada.

Ell ho va dir y se li va presentar un cavall; ell hi va montar, y el cavall'l va portar á una ciutat ahont hi havia una bestia molt gran que's menjava una persona cada día, y si un día 'guessin deixat de dar-li, hauría esbotzat la ciutat.

Vetaquit que tota la gent con van veure 'quell home foraster, varen dir qu'ell havia de ser menjat per la bestia.

Ell va dir:—Jo no vuy que la bestia 'm mati á mi, mes que jo vuy matar á la bestia.

Y tota la gent se li'n van enriure perque molts soldats ho havían provat y no l'havían poguda matar. Ell deya:—Donses jo 'm veig capás de matar-la.—Si la matas 't casarás ab la reyna.

Li van preguntar quines armes volía y ell va dir:—Cap. Fasseu-me escalfar un ferro fi, y fasseu-lo escalfar finses que sigui ben ruent; tingueu la porta de la presó hont es aquesta bestia ben ajustada y siguéu ben amatent á obrir-la con jo us ho digui.

Varen fer escalfar el ferro finses que va ser ruent, y l'home l'agafa y se'n va cap hont era la bestia, entra, y al moment que la bestia se li anava á tirar al demunt, li clava 'l ferro ruent al ull, y corrents li obran la porta y fuig.

La bestia va pegar un bot y va tirar á terra las parets del calabosso y 's va posar á correr per la ciutat, pero com va quedar cegat no veyá hont anava y la gent ab armes y pedres la van 'cabar de matar.

Y 'quet home diu que's va casar ab la reyna. Al cap d'un con temps qu'eran casats, la reyna 's va morir.

Vetaquit qu'en 'quet país, con la dona 's moría, si era casada, al seu home l'enterravan viu ab ella, y si 's moría primer l'home hi posavan viva la dona.

Dins del bagul 'ls hi posavan un canti ab aigua. un pá, un magall; una aixada, les joyes y els diners.

Con 'ls van tenir tots dos dintre del bagul, 'ls van baixar á un calabosso molt fondo que servía de cemintiri y ell va pensar:—No, no 't morirás pás. A un lloch ó altre faràs cap.

Ell que comensa a treure morts dels baguls y 'ls va omplenar de diners y joyas. Ab el magall anava cavant, cavant, y ab l'aixada anava separant la runa.

Diu que de tots els baguls qu'hi baixavan, matava al viu, robava 'ls diners y les joyes, 's menjava 'l pá y 's bevia l'aigua.

Axís va passar molt temps y cava que cavarás, al ultim va anar á sortir á mar y va veure un vaixell y va cridar qu'anessin á reculli'l que'ls faría molt richs.

El vaixell s'hi va acostar; van carregar tots els baguls plens de joyes y diners, y s'en van anar d'allí.

El que manava 'l vaixell va dir a 'n quest home que si volía ser encara mes rich, li fassés un favor.—Us l'haig de fer perque m'heu tret de aquell serrat.—Donses jo tinch un fill que va fer una mort y 'l tinch en una barraca en 'questa meteixa banda del serrat; y finses qu'hagi complert el temps no podrá marxar d'allí. ¿Voleu fer-li companyia 'l mitj any que li falta per sortir d'aquí?—Sí, ja n'hi faré.

S'en van cap hont hi 'via 'l fill del capitá, y 'quet home s'hi va quedar. També varen desembarcar les joyes y els diners.

Allí vivían molt felissos y no 'ls hi faltava res.

A la vigilia d'anar-s'en varen dir:—Avuy pèr ser l'ultim día 'ns menjarém aquesta pinya, y al moment que'l cavaller la despenja li cau el gavinet y 's va á clavar al coll del seu company, que's va morir desseguida.

Y 'quet cavaller qu' avans era un pobre, vinga desesperar-se perque pensava que's creurían qu'ho havia fet expressament.

L'endemá s'hi presenta 'l pare del mort y crida:—¡Ja podeu

venir!... El cavaller diu:—El seu fill es mort. Y li explicá lo qu' havia passat. El capitá 's va conformar y se'n porta al altre, y 's varen partir les joyes y 'ls diners.

El cavaller se'n va 'nar ab la seva dona y van viure molt felissos.

Vetaquit un cas
com un cabás.

Rondalla explicada per Joseph Bragulat de Bellver, á qui li va ensenyar una dona d'Arbucias. Es notable, no pas per l'interés novel·listich, qu'es ben poch per cert, sino per la barreja d'elements qu'es una de las causas d'evolució de les rondalles.

ADELAIDA FERRÉ.

MINISTERIO
DE CULTURA

La Ventafochs

Una vegada era una mare que va quedar viuda y 's va tornar á casar; y el seu marit tenia una noya y ella un'altre. *Vetaquí* qu' á la del pare la va fer anar á guardar una cabreta y li feya filar llana. La mayrasta may li trovava ben filada; ella que ¿sí? que la dona á filar á la cabreta y li diu:—Tu 'm filarás la llaneta y jo 't faré l'herbeta.

'Llavoras arriba á casa y quan la mayrasta va veure la llana tan ben filada, diu:—¿Quí te l'ha filada?—La cabreta.

Aquesta mayrasta qu'hi va fer anar á la seva filla, pero la cabreta no li va volguer filar y la va portar á casa molt mal filada. Ella que ¿sí? que mata la cabra y dona á la filla del pare 'ls budells perque 'ls anés á rentar al riu y li diu:—Pobre de tu que te'n escapi cap, perque ó sinó 't mataré.

Vetaquí que se'n hi va escapar un, y ella 's posa á correr riu avall y trova una velleta y li diu:—Velleta, bona velleta, ¿heu vist passar un budell, budellám, que pe'l aigua anava baixant?—Sí, vina cap aquí. 'Llavoras li va dar el budell y li va dir:—Mira'm el cap. ¿Qué hi trovas?—Admetlles y avellanes.—Dons pren una admetlla y una avellana y quan las trenquis 't sortirán uns vestits molt macos.

'Llavoras li va dir que quan sortís el sol, s'hi girés ben rodona de cara; ella que va fer-ho y 's va tornar mes guapa encara.

Se'n va cap á casa y la mayrasta quan la va veure tan maca y que no li faltava cap budell, li va dir que ¿cóm havia sigut alló? La noya li va explicar lo que li havia passat.

Vetaquí que mata un altre cabra y hi fa anar la seva filla y li diu:—Mira, si t'escapa cap budell, no cal pas que t'acostis á casa.

N'hi va escapar un, y corrent per agafar-lo, trova una velleta y li diu:—Vellea, bona velleta, ¿heu vist passar un budell, budellám, que pe'l aigua anava baixant?—Sí, vina cap aquí.

Li va dar el budell y li va dir:—Mira'm el cap. ¿Qué hi trovas?—Polls y pitarres.—Mira, quan sentis un burro bramar, te giras ben rodona.

Vetaquí que quan va sentir bramar un burro 's va girar y la cua del burro li va quedar enganxada al front y encara va ser mes lletja.

Se'n va anar á casa plorant, y la seva mare la va perdonar y encara van agafar mes rabia á l'altre noya.

Un día que hi havia ball á la plassa, la mare y la filla se'n hi van anar y á la maca la van deixar tancada al quarto. Ella que va trencar l'avellana y li va sortir un vestit molt bonich. 'S vesteix y se'n va á la plassa y el rey va ballar ab ella perque era la més maca; pero ella abans d'acabar-se 'l ball se'n va anar.

Quan la mayrasta y la seva filla van tornar á casa, li van dir:—Si haguessis vingut á la plassa, haurías vist quina noya mes maca hi havia.—Pot-ser sí, pot-ser no, pot-ser era jo.—Mentida que no eras tu, Ventafochs.

L'endemá, van tornar mare y filla á la plassa á ballar y á la maca també la van deixar tancada al quarto. Ella que trenca l'admetlla y li surt un vestit; alló que's diu ¡preciosíssim! 'S vesteix y se'n va á la plassa y també va ballar ab el rey.

Vetaquí qu'al anar-se'n va perdre la sabateta y el rey la va trovar y la va provar á totes les noyes del poble dient qu' á la que vindria aquella sabateta, sería la reina.

Quan van ser á casa d'aquestes noyes, surt la lletja y la sabateta li era petita. Llavoras el rey diu:—Jo sé que teniu un altre noya; feu-la sortir.—Aquella no surt may de casa y no ha pogut perdre la sabata.—No hi fa res, ¡que surti!

Surt; li emprovan la sabata y com que li va venir bé, 's va casar ab el rey.

(Anotada á Abella de la Conca).

ADELAIDA FERRÉ

PERTENECER A LA BIBLIOTECA DE

El Gigant y la Marieta

Una vegada hi havia un home que tenia tres filles. Un dia s'en anava al troç y li surt un gegant ab una massa molt grossa ¡qué feya una por! y li diu:—Si no'm doneu una filla de les tres que teniu, os faré morir de mal de ventre. Aquell home quan va arribar á casa seva, 's va posar ab uns plors, y les xiques li van dir:—Pare ¿qué teniu?—Ell que diu:—He trovat un gegant y m'ha dit que si no li dava una de vosaltres 'm moriria de mal de ventre. ¡Ay! ja'm comensa á agafar, ¡ay! pobre de mí!—La gran que va dir:—Pare, ja hi aniré jo.—Vetaquí que quan hi va ser, li va dar 'l gegant una pera de roba molt bonica y diu:—Té, aquí tens aqueixa pera, guarda-te-la per enganxar agulles. Mira, aquí hi ha un gosset y un gatet y cada dia al dematí 'ls hi has de fer xacolata.—Vetaquí qu'ella no se'n cuidava per res y el gegant li diu:—Mira: ¿veus? aquí hi ha un quarto. Te las claus de tots el quartos de casa y mira, obra'ls tots, fora aqueix.—Y ella va ser el primer que va obrir. Diu que hi havia una gran bassa tota plena de sang y ella pensava:—¡Ay! ¿qué deu ser aixó?—y guaytant aquella bassa li cau aquella pera que'l gegant li havia dat y se li embruta de sang. Allavoras que diu:—Gatet y gosset: lleveu aquesta pera y llimpieu-la, que'l gegant no ho coneixi.—Els que diuen:—No te la volém llepar perque no'ns has dat xacolateta.—Desseguida arriba 'l gegant y li va demanar la pera, y quan la veu bruta de sang diu:—¡Ah! ¡ja has obert 'l quarto! Gatet y gosset ¿qué no os ha fet xacolateta?—Els diuen:—No.—Donchs passa cap á dins el quarto.—Y la va degollar y la va penjar. L'endemá dematí torna á

sortir el pare de les xiques dient-li lo meteix: que si no li dava una de les dues filles que tenia, 'l faria morir de mal de ventre. Allavors hi va la segona y va fer lo meteix que la gran. Tampoch 's cuidava per res del gosset y del gatet y no'ls hi feya may xacolata. Vetaquí que també va entrar al quarto y com que la pera se li va embrutar de sang, el gegant quan va arribar va preguntar al gatet y al gosset si'ls hi feya xacolata y com qu'ells li van dir que no, també la va degollar com á la seva germana gran, y la va penjar. Torna l'endemà á sortir al pare y altre vegada li diu que's morirá de mal de ventre si no li dona la filla que té. Allavors la petita que se'n hi va, y aquesta era molt treballadora y de bon matí la primera cosa, feya xacolata al gatet y al gosset. *Encabat*, el gegant també li va dar una pera de roba per enganxar agulles y quan s'en va anar també li va deixar las claus y li va dir que no obrís aquell quarto. Pero ella també 'l va obrir y també li cau la pera dins de la bassa y se li va embrutar. Va veure las sevas germanas allí penjadas. Y ella que diu:—Gosset y gatet, lleveu aquesta pera, porque 'l gegant no conegui que s'ha embrutat y ells desseguida, ¡una manya á llimpiar! diu qu'encara era més lluenta qu'abans; y quan el gegant va arribar diu:—Marieta, ¿ahont es la pera? Diu ella:—La tinch aquí.—¿Ja has fet xacolata al gatet y al gosset?—Sí—y encabat ho pregunta al gosset y al gatet y ells també van dir que sí y estavan molt contents. El gegant diu:—Donchs, vaja Marieta, demana tot lo que vulguis de mí que tot t'ho concediré. Diu:—Voldria les dues germanes vives y tornar-me'n á casa y el pare que no tingués mal de ventre may més. El gegant li va concedir, varen entornar-se'n totes tres á casa y van ser felissos. Y la rondalla ja está acabada.

(Contada per Concepció Tarragó de Duasaiguas)

JOANA VIDAL

L'enginy del Pescador

Una vegada era un pescador qu'era molt pobre, molt pobre; y per aixó sempre estava trist veient que no's podia guanyar la vida de cap manera. Vetaquí qu'un día va trovar un seu amich y li va explicar totes les seves penes; y aquest amich li va dir:— Sabs que pots fer? Veste'n per tal camí y tal altre y trovarás un estany molt gran; tira-hi l'am y 'm sembla que tens de fer fortuna; pero aixó sí, no li pots tirar mes que tres vegades. Ell que sí, que se'n va cap allà ahont li va dir 'l seu amich esperant que faria una bona pesquera, y vetaquí que tira la primera vegada, y res; tira la segona, tampoch; ja comensava d'estar amohinat, pero tira la tercera vegada y allavores li surt una porta de ferro. Desseguida comensa á sortir fum de dins y vinga sortir fum, fins que se li presenta un gegant que li diu:—Ara tu m'has desencantat, y ja qu'has fet aixó, 't tens de posar tu al meu lloch. El pòbre home va quedar tot espantat y no sabia com fer-s'ho per sortir d'aquells apuros. Al últim va pensar:—Ja t' arreglaré,—y va preguntar al gegant:—¿Com ho vas fer per ficar-te aquí dins? Jo no ho sabria pas fer. A veure; torna-t'hi á posar tu y aixís sabré com m'hi tinch de posar.—Vetaquí que'l gegant per ensenyar-li com se feya, 's torna á ficar á dins y allavores el pescador que desseguida el tanca ben be y el tira al agua altre vegada.

(Contada per Rosalía Vidal de Ribas)

JOANA VIDAL

Lo Mestre Nou

ESCENA XIV

Els mateixos y L'ANTONIA

ANTONIA

Qu'he trigat gaire?

MERCE

No. Agafa'l cistell que marxarem.

(S'aixeca.)

ANTONIA (posantse'l cistell al cap)

M'he torbat a escoltar lo del noy de la Cisca.

LLUIS

No li farà pas rè que les acompanyi?

MERCE

Al contrari.

ANTONIA

Con vulguin.

(Passa cap a la esquerra. En LLUIS y la MERCÉ la segueixen.)

LLUIS

Es molt estrany lo que'm passa. Se pot dir que la coneix de tres dies, perquè avans, no havia fet més que véurela de lluny, quan anava al convent a visitar a la tia, y'm sembla que de tota la vida l'he tractada.

MERCE

Sí... Ho crech... Lo mateix me passa a mí.

LLUIS

Vosté deu sortir molt poch de casa.

MERCE

Cada tarde vaig a l'hort ab l'Antonia.

LLUIS

Doncs, algun dia vindré a trobarli, si m'ho permet.

(S'en van per l'esquerra. L'escena resta sola un moment. La tarda cau; el relleu de les montanyes se va esfumant en una calitja moradencia.)

ESCENA XV

En BRANQUES, en MIQUELÓ; després en JAUME

BRANQUES (surt del graner, s'acosta a l'eixida y crida)

Miqueló.

MIQUELO (de dins entrant)

Què vols?

BRANQUES

Surt.

(En MIQUELÓ surt a l'eixida.)

Hauries d'arribarte a donar una vista, per veure si t'está bé alló.

MIQUELO

No poseu'l gra a n'els canats de la dreta?

BRANQUES

Sí; com cada any.

MIQUELO

Y doncs? Mireu d'enllestir, qu'aviat arribarán les carretes, ab les garbes per demá.

(En BRANQUES se'n torna a n'el graner; en MIQUELÓ se gira pera ficarse a la casa. Surt en JAUME de l'esquerra ab un bigós al muscle.)

JAUME

Hereu! Te torno aquest bigós y gracies.

MIQUELO

Hola. Veniu bé, Jaume.

JAUME

Què hi ha de nou?

MIQUELO

Ja baixo.

(Baixa l'escala; 'n JAUME posa'l bigós arrambat a la paret.)

JAUME

Y doncs?

MIQUELO

Home, allò qu'haviam parlat, hauriam de mirar d'enllestirho.

JAUME

Que't porta molta pressa?

MIQUELO

Jo us diré. Per mi, no. Però la Lluçia pot casarse d'un dia a l'altre y'm convé una dona, per dur el rem de la casa.

JAUME

Bé! Si't vols casar ab la noya, ja sabs els tractes. Te donaré trenta unhas a cap de taula; però jo'm reservo'l senyoriu de tot lo de casa, per tant com visqui.

MIQUELO

Això ray! Bé prou qu'ho trobarem un dia o altre.

JAUME

No es pas que vulgui quitar rès a la Mercé, però...

MIQUELO

No ca més enrahonar. Ja estem entesos.

(Va per anarsen.)

JAUME

Atúrat, home! Sembles una centella.—Avans de casarvos, no hi seria de més que tu y la noya me firmessiu un paper, conforme'm deixeu'l govern de la vianda.

MIQUELO

Y que fan pas menester paperots? Paraula, es paraula.

JAUME

Veurás, noy! Les paraules el vent se les emporta y després tot son rahons.

MIQUELO

Bé sí, però que us diré!... Això dels papers me fa molt fástich. Com un no hi enten rès...

JAUME

Doncs fillet, sense això, no hi ha casori.

MIQUELO (després de rumiar)

Bé, vatja! Firmaré'l que volgueu. Y ara parleune a la Mercé, Jo no soch bó per tractar ab dones.

JAUME

No't deu pas venir d'un dia?

MIQUELO

Ni d'un mes tampoch. Mentres la Lluçia sigui a casa.....

JAUME

Que penseu casarla?

MIQUELO

En Guilla sembla que la vol pel seu bordegás. M'espera a dalt per tractarne.

JAUME

Tingas compte que no t'agafi.

MIQUELO

No tingueu por.

(A n'en MUSTELA que baixa l'escala.)

Ahont vas?

MUSTELA

Ab aquell mal-soldat de l'avi no s'hi pot fer lliga. Aviat li clavarà un bolet.

MIQUELO

Déixal dir, home.

(Se fica a la casa.)

ESCENA XVI

En JAUME y'n MUSTELA; després MOSSEN BENET y la SIBINA

JAUME

Tu, Mustela. Me sembla qu'un dia d'aquets te n'haurás de saltar a Girona.

MUSTELA

Y això?

JAUME

Aquet mestre que'ns ha vingut, tinc por que'ns esqueixará la grua.

MUSTELA

Perquè.

JAUME

Li he tirat alguns entretochs y m'ha fet molt mala sonada. Es jove y se coneix que s'ho pren de serio, això d'ensenyar les beceroles.

MUSTELA

Digueuli clar y net lo que fa'l cas.

JAUME

Es lo que penso fer. Y segons la resposta que dongui, t'arribarás a parlar ab D. Manuel, perquè'ns tregui aquesta mosca d'ase.

MUSTELA

Lo més ben pensat, seria entaularli tot seguit la qüestió. Voleu que'l cridi?

JAUME

Es fora. L'he trobat qu'acompanyava a la Mercé fins a casa.

(Se asseu en un pedrís vora'l pou. MOSSEN BENET y la SIBINA surten a l'eixida y quedan enrahonant baix.)

MUSTELA

Home! Ara no més hi mancaria que us ensibornés la noya.

JAUME

Ell pla se'n guardará. Si vclgués coneixem...

MUSTELA (recolsat en el pou, després d'una pausa)

Y endemés... que encara no la voleu casar, la pubilla?

JAUME

Tart o d'hora bé haurèm de pensarhi. Perquè m'ho preguntes?

MUSTELA

Oh!... es un dir. Com que ja te'l temps. Y casadors no li'n mancaran.

JAUME

No ho compto pas.

MUSTELA

Jo'n sé d'un, qu'aviat estariau entesos.

JAUME

Prou. Y qui es, si pot saberse?

MUSTELA

No sé com vos ho pendreu... Que us sembla que faria mal partit, la noya que's casés, ab mí?

JAUME

Noy, has fet salat! Un altre ha sigut més matiner.

MUSTELA

Qui?

JAUME

En Miqueló.

MUSTELA

L'hereu? Quin gendre més mussol us heu triat!

JAUME

Que hi farás! Ja no te remey.

MUSTELA

Oh bé!... Encara s'han de casar.

JAUME

Què vols dir?

MUSTELA

Rès, rès.

JAUME

Mustela... juguem net! Mira que si alguns se perden per tontos, d'altres relliscan per massa vius.

(MOSSEN BENET baixa l'escala.)

SIBINA (a MOSSEN BENET)

Vol que li baixi una cadira?

MOSSEN

No, no. Be hi ha prous setis.

(La SIBINA entra a la casa. MOSSEN BENET s'acosta a n'els altres dos.)

JAUME

Y doncs, com proba la calor, Mossen Benet?

MOSSEN

Bé per ara, Jaume. Que ja sabeu lo del noy de la Cisca?

(S'asseu.)

JAUME

M'ho ha contat el Rey.

MOSSEN

Ja us dich qu'hem possehit un mestre ben trempat.

MUSTELA

Potser massa.

(Segueixen enrahonant.)

ESCENA XVII

Els mateixos; en GUILLA y'n MIQUELÓ baixan l'escala

GUILLA (bó y baixant)

Sent aixís, no farem rès. Jo'm pensava que al mancus li dariau quinze centes lliures.

MIQUELO

Ja ho sabeu. Son mil pelades.

GUILLA (aturantse)

A dotze centes, encara fariam un pensament. Apa! doneu una estrebada!

MIQUELO

No pot ser. Si la voleu a mil, preneula; sino deixeuho.

GUILLA

Ja està deixat.

(Acaba de baixar y passa cap a l'esquerra.)

Santa nit.

MOSSEN (an en GUILLA)

Ahont se cala foch, que aneu tan cremat? No voleu seure una mica?

GUILLA

Potser faria nosa a n'algú.

JAUME

Quelcom deu sentir el gos, quan lladra.

MOSSEN

Anem, anem! Això de l'aigua hem de mirar d'arreglarho. No està bé que dos homes com vosaltres, tingan rahons per semblant futesa.

GUILLA

Ja veurà. L'aigua es meva y no vuy deixármela pendre. Encara que m'en tinga de fer tot lo de casa.

JAUME

Bé prou que's veurà de qui es. Mal me costi les orelles.

(En LLUIS passa pel fons vinguent de l'esquerra.)

ESCENA XVIII

Els mateixos y'n LLUIS

LLUIS

Bona nit a tothom.

MOSSEN

Que no vol pendre la fresca?

LLUIS

No; m'en vaig a dalt, que tinc d'escriure una estona.

MUSTELA

Esperis una mica. Crech que'n Jaume ha de dirli alguna cosa.

JAUME

Sí; però, si té'pressa...

LLUIS

No, no; digueu.

JAUME

Pórtali una cadira, Miqueló.

LLUIS

No cal; ja tinc seti.

(S'asseu.)

JAUME

Endemés, jo volia dirli... Que pensa estarshi molt temps, aquí?

LLUIS

Ja veureu. Si bé ara comensan les vacances, m'estimo més no mourem. Mentrestant faré coneixensa ab la gent, veuré les costums, estudiaré el pais, esperant qu'arribi l'hora d'obrir les classes. Per cert, que demà diré al arcalde que m'ensenyi hont es l'estudi. Fa tres dies que soch al poble y encara ningú me n'ha parlat.

JAUME

No se n'estranyi. Es que no'n tenim, d'estudi.

LLUIS

Com pot ser?

MUSTELA

Ni may n'hem tingut.

LLUIS

Y doncs, com s'ho feyan els altres mestres?

JAUME

Jo li diré. Venian a pendre possessió y se n'entornavan a casa seva.

LLUIS

Y vosaltres ho permetiau?

JAUME

Ja veurà. A n'aquí lo que volen els pares que la canalla'ls ajudi a guanyar les caixalades, qui cercant llenya, qui fent escorxa o guardant el bestiar. Aixís es qu'un mestre tampoch hi serviria de gran cosa.

LLUIS

Quin disbarat! Y deixavau que les pobres criatures se criessin com besties boscatanes, sense ferlos aprendre rès!

JAUME

El senyor rector els ensenya la doctrina als diumenjes.

LLUIS

Y us penseu que n'hi ha prou? L'home necessita alguna cosa més per viure com a home.

JAUME

Que vol que li digui! Si pobres son ara, pobres serien, mal que sapiguessin de lletra.

MOSSEN

Bé; a poch a poch, Jaume. Qui sab de escriure y de llegir, té molts més camins oberts, per guanyarse la vida.

LLUIS

Y sobre tot, se li obra el cervell; se li donen medis per aprendre més tart lo que li convingui.

JAUME

Es que vostè no sab com van les coses, per aquestes terres. El país es tan pobre, que si's pot estalviar quelcom, cal aprofitarho.

LLUIS

Què voleu dir?

MUSTELA

Home, es prou clar! Essent el mestre fora, ab la meitat del sou's passa.

LLUIS (s'aixeca)

Es dir que?... Oh! quin desgabell! Ja m'ho havian contat qu'alguns pobles feyan això; més qui s'ho havia de creure! Si fins veyent-ho'm sembla imposible! Escolteu. Que dirieu, si veyeu que algú robés el pa de la boca d'una criatura? Y vosaltres a grat-scient, per l'afany d'estalviar quatre quartos, els privaveu, sense cap mena d'escrúpol, de l'instrucció, que es el pa de l'ànima.

JAUME

Bé, bé, miri; aquestes falornies son bones per ciutat. Vostè no la coneix la montanya.

LLUIS

Prou Jaume, prou; no necessito cap més explicació. Lo que feyau era un crim, compreneu? Y jo no vuy pas fermen complis. Ne tindria un remordiment tota la vida.

JAUME

Me sembla que s'ho agafa malament.

LLUIS

Es cuestió de consciencia. La meva, per coses semblants, es molt estreta.

(Després d'un petit silenci.)

Ja cal que busqueu lloch per l'estudi, avans no s'acabin les vacances.

JAUME

A mi sí, que no'm diu rès, fillet. No soch pas de l'Ajuntament.

LLUIS

Doncs, ja ho sentiú vos, secretari.

MUSTELA

Lo que es si no se'l busca vosté mateix!...

LLUIS

Com s'enten?

MUSTELA

No puch pas dirli més clar.

LLUIS

Bé prou que veuré a l'alcalde, perquè s'espabili.

MUSTELA

L'escoltará xiulant.

LLUIS

Ja ho veurem!

MUSTELA

Y tant si ho veurem!

LLUIS

Es que si no's vol moure, ne donaré part a la junta provincial y al Rector de l'Universitat y fins al ministre si convé.

JAUME

No s'esbaloti, creguim, no s'esbaloti! Miri que si a n'el poble'l comensen a pendre de cap d'esquila...

LLUIS

Quan se tracta de complir la meva obligació, rès me detura.

JAUME

Per vostè farà.

(Després d'un silenci.)

Qu'anem a sopar, Mossen Benet?

MOSSEN

Bé haurem d'anarhi.

(Tots s'aixecan.)

JAUME

Acompanyans un tros, hereu; tenim d'enrahonar. Vol venir, senyor mestre?

LLUIS

Gracies; que aprofiti.

(En JAUME, en MUSTELA y'n MIQUELÓ, van cap al fons esquerra.)

MOSSEN (acostantse a n'en LLUIS; en veu baixa)

Avans de pendre un determini, pènsishi bé. Vostè no coneix el sòl que trepitxa.

LLUIS

No m'hi tinc pas de pensar, Mossen Benet.

MOSSEN

Alabat sigui Deu! Jo li deya per bon fi.

LLUIS

Li estimo.

(MOSSEN BENET passa cap al fons esquerra. Entra'l REY pel mateix costat.)

REY

Vinc a buscar la guilla, hereu.

MIQUELO

Va bé.

(En JAUME, 'n MIQUELÓ y'n MUSTELA se'n van pel fons esquerra. MOSSEN BENET els segueix; el REY se fica a sota'l porxo. En GUILLA, que durant tota la última escena s'ha estat una mica lluny dels demés, s'acosta a n'en LLUIS. Es casi fosch; per damunt de les montanyes flamejen les darreres clarors de la posta.)

ESCENA XIX

En LLUIS y'n GUILLA

LLUIS (a sí mateix, en veu baixa

Entre quina gent he vingut a caure!

GUILLA

M'ha agradat. Me sembla que vostè y jo'ns entendrem. Sab lo que'ls dol? No poderse embutxacar la meitat de lo que han de darli, com han fet fins ara.

LLUIS

Això feyan?

GUILLA

Uy! Això ray... son pecats venials. De més crespes podria contarlin.

LLUIS

Sembla mentida!

GUILLA

Quan no tingui rès a fer, passi per cân Guilla y en sentirá de totes menes. Son una colla d'esgarrapa-cristos!...

LLUIS

Ja veig que'm tocará lluitar.

GUILLA

No s'espanti. Lo que a mi'm mancava era un home com vostè. Ja'ls hi posarem les peres a quarto!

ESCENA XXIII

Els mateixos y en MIQUELÓ; després el REY

MIQUELO (vinguent del fons esquerra)

Senyor mestre.

LLUIS

Hola! Que tenim d'anar a sopar, hereu?

MIQUELO

Jo sí. Vosté, si'n vol, haurá de buscar qui li'n dongui.

LLUIS

Què diheu!

MIQUELO

Lo que sent. A casa hi es de sobres.

LLUIS

Però que he fet, per treurem d'aquesta manera?

MIQUELO

No hem pas de gastar tants compliments. Això no es cap hospital. Vágissen y llestos.

LLUIS

Y ahont voleu que vagi en aquestes hores?

MIQUELO

Potser en Guilla li donarà aculliment, ja que sembla que fan ali.

GUILLA

Tingués lloch a casa ray, prou; però ho tinc tot tant embarassat... Anem, ja't repensarás, hereu. Jo me n'haig d'anar que'ls de casa m'esperen. Santa nit.

(S'en va pel fons esquerra. El REY surt de sota'l porxo, ab la guilla a l'espatlla.)

MIQUELO (a n'en GUILLA)

Adeusiau, avi-ganal!

(A n'en LLUIS.)

Y vosté, enlestim. Arreplegui'ls seus trastos y al carrer.

LLUIS

Però no sigueu aixís; tingueu una mica de consciencia. Que us costa d'esperarvos fins a demà?

MIQUELO

No. Te d'anarsen tot seguit y depressa; abans no'l tregui a cops d'estaca.

LLUIS

Vos a mí? Probeuho, mal-home!

MIQUELO

Rehira de neu!

(Va per tirárseli a sobre. El REY el detura.)

REY (a n'en MIQUELÓ)

Ep! tu!... Qui t'ha ensenyat de modus?

(Pausa. A n'en LLUIS.)

Vinguissen a casa, senyor mestre; ens partirem la meva pobresa. De talls no n'hi trobará; però voluntat y bona cara, no'n manca, gracia a Deu. Vingui; no m'ho despreciahi.

LLUIS

Anem.

REY (a n'en MIQUELÓ)

Demà dematí vindré a buscar el seu fato.

(Se'n van pel fons dreta.)

MIQUELO (encarat vers el lloch per hont han desaparegut)

Bon vent y barca nova!

(Se dirigeix cap a la casa.)

(El cel, rosa y or, va enfosquintse lentament; les montanyes han perdut tot relleu confoses en la mateixa taca d'ombra. Se senten pausades esquelles de bous que van acostantse y una veu d'home que canta la cançó popular, *Montanyes regalades*.)

(En MIQUELO va cap al fons esquerra, mirant enllà de la vall; després s'acosta al paller y crida.)

MIQUELO

Branques! Baixeu, que ja son aquí les carretes.

(Els quatre jornalers surten del paller espolsantse la roba. Les esquelles y el cant van acostantse, mentres pausadament devalla la cortina.)

J. POUS Y PAGÉS

(*Seguirá*)

MINISTERIO
DE CULTURA

Actualitats

L'ELEGANTISSIM CICERÓ EN DEFENSA DE LES ACTUALITATS.—
In primisque hominis est propria veri inquisitio atque investiga-
tio. Itaque quum sumus necessariis negotiis curisque vacui, tum
avemus aliquid videre, audire, addiscere; cognitionemque rerum
aut occultarum, aut admirabilium ad beate vivendum necessariam
ducimus: ex quo intelligitur, quod verum, simplex, sincerumque
sit, id esse naturæ hominis aptissimum. Huic veri videndi cupi-
ditati adjuncta est appetitio quædam principatûs, ut nemini pare-
re animus bene a natura informatus velit, nisi præcipienti, aut
docenti, aut utilitatis causâ, juste et legitimè imperanti: ex quo
animi magnitudo existit, humanarumque rerum contemptio.—
De Officiis L. I. C. IV. § XIV.

LA JOVENESA UN XICH NUHOSA DE «JOVENTUT», REFLOREIX.—
Una ilusió dolça y candorosa apaybaga la ferocitat nadiua de
qualques redactors de «Joventut»: *On devient des jeunes filles:*
Demanan postals. S'admeten belleses femenines, tipos pintorescos
y monuments notables.

EL CANDOR MELANGIÓS DE N'YU PASCUAL.— *Qui ha portat ine-*
fables recorts a la claror vulgar (de nata, tortell y missa de dotze)
que hi hà a Can Parés.

Fonent la mesquinesa de les penes
en sos amples ropatges, els paysatges
se desplegan pacífichs, com imatges
d'eternitats llunyanes y serenes.

Tu en un recó d'inconeguts paratges
hi sentias les calmes benfactores
de les altes blavors consoladores,
de la ombriua esperansa dels fullatges.

Unes porpres molt clares se morian;
semblavan els estels que resplendian
llàgrimes enlayrades de les coses.

Ton cor d'infant plorava dolsament,
y s'esllanguia entre un esfullament
molt dols de violetes y de roses.

JOSEPH CARNER.

D'AHONT ES FILL EN JOSEPH ALADERN?—Indignat, N'Olagner Recó escriu a n'En Carner que N'Aladern no es fill de Reus. En Carner ha arronsat les espatlles, porque ell no es pas l'autor de l'*Actualitat* ahont se conferia a N'Aladern tan gloriosa patria. Però nosaltres hem cregut que s'havia d'esclarir aquest punt obscur, y a aqueix efecte, després d'un convincent discurs de N'Alier, hem acordat per majoria (ab sols un vot en contra d'en Carner) obrir un Concurs pera premiar la millor monografia ahont se dilucidí aqueixa important qüestió: *D'ahont es fill En Joseph Aladern?* El premi consistirà en una colecció de llibres en prosa y vers de nostres primers escriptors. Els treballs no han de passar de mitja plana de la secció d'*Actualitats*, y han d'obrar en poder nostre per tot el 8 de Mars vinent. Pel Jurat Calificador s'han triat escriptors de diferents poblacions, aixís cap lloch podrà valdres de tenir majoria en el tribunal, y ferse seua injustament la gloria d'haver donat a llum N'Aladern. Presideix el Jurat en Xavier Monsalvatje, de Girona; n'es vocal en Pio Sedó y Peyri, de Falset, y secretari En Joseph Mestre y Puig, de Sant Pere de Ribes.

CRITICA SAGNANTA.—Ja es sabut que Rafel Vallès y Ruderich es el pseudònim adoptat per quansevol redactor de *Juventut* que s'en pensi una. El darrer article d'en Vallès y Ruderich pertany de dret pel vocabulari y la lògica a n'En Pujulà y Vallès: Y are prepareuse: En Pujulà, valbuenisa. L'últim refugi de les seues energies es la Retòrica y Poètica. L'home qu'arreplegava en els

seus immortals *cabassos* allò que s'arreplega per les carreteres, ara s'entreté ab la profunda ciencia que fa *cuadros sinópticos* dels tropos. ¡Plora, oh Nacionalisme! Ja m'veig el Nárro y el Fleuri saltant d'alegria, y tot l'Empordà fent *quintilles*.

LOS PASTORES DE MI ABUELO

I

He dormido en la majada sobre un lecho de *lentiscos*, embriagado por el vaho de los húmedos apriscos y arrullado por murmullos de mansísimo rumiar;

he comido pan sabroso con entrañas de carnero que guisaron los pastores en blanquísimo caldero suspendido de los *llares* sobre el fuego del hogar.

Y al arrullo soñoliento de monótonos hervores, he charlado largamente con los rústicos pastores y he buscado en sus sentires algo bello que decir...

¡Ya se han ido! ¡Ya se han ido! Ya no encuentro en la comarca los pastores de mi abuelo, que era un viejo patriarca con vaqueros y pastores que rimaban el vivir.

Se acabaron para siempre los selváticos juglares que alegraban las majadas con historias y cantares y romances peregrinos de purísimo sabor;

para siempre se acabaron los ingenuos narradores de las trágicas leyendas de fantásticos amores y contiendas fabulosas de los hombres del honor.

¡Ya se han ido, ya se han ido!... Los que habitan sus majadas ya no riman, ya no cantan villancicos y tonadas y romances fabulosos que encantaron mi niñez:

han perdido los vigores y las virgenes frescuras de los cuerpos y las almas que bebieron aguas puras de veneros naturales de exquisita limpidez.

¡Ya no riman, ya no cantan! Ya no piden al viajero que les cuente la leyenda del gentil aventurero, la princesa encarcelada y el enano encantador;

ya no piden aquel cuento de la azada y el tesoro,

ni la historia fabulosa de la guerra con el moro,
ni el romance tierno y bello de la Virgen y el pastor.

¡He dormido en la majada!... Blasfemaban los pastores,
maldiciendo la fortuna de los amos y señores
que habitaban los palacios de la mágica ciudad;
y gruñían rencorosos como perros amarrados
venteando los placeres y blandiendo los cayados
que heredaron de otros hombres como cetros de la paz...

II

Yo quisiera que tomaran á mis chozas y casetas
las estirpes patriarcales de selváticos poetas,
tañedores montesinos de la gaita y el rabel,
que mis campos empapaban de la intensa melodía
de una música primera que en los senos se fundía
de silencios transparentes más sabrosos que la miel.

Una música tan virgen como el aura de mis montes,
tan serena como el cielo de sus amplios horizontes,
tan ingenua como el alma del artista montaraz,
tan sonora como el aire de las tardes abrileñas,
tan suave como el paso de las aguas ribereñas
tan tranquila como el curso de las horas de la paz.

Una música fundida con balidos de corderos,
con arrullos de palomas y mugidos de terneros,
con chasquidos de la honda del vaquero silbador,
con rodar de regatillos entre peñas y zarzales,
con zumbidos de cencerros y cantares de zagales,
¡de precoces zagalillos que barruntan ya el amor!...

Una música que dice como suenan en los chozos
las sentencias de los viejos y las risas de los mozos,
y el silencio de las noches en la inmensa soledad,
y el hervir de los calderos en las lumbres pavorosas,
y el llover de los abismos en las noches tenebrosas,
y el ladrar de los mastines en la densa obscuridad.

Yo quisiera que la Musa de la gente montesina
no durmiera en las entrañas de la hueca vieja encina,
donde herida por los tiempos hosca y brava se encerró;
yo quisiera que las puntas de sus alas vigorosas
nuevamente restallaran en las frentes tenebrosas,
de esta raza cuya sangre nuestro tiempo envenenó.

Yo quisiera que encubriesen las zamarras de pellejo
pechos fuertes con ingenuos corazones de oro viejo
penetrados de la calma de la vida montaraz;

yo quisiera que en el culto de los montes abrevados,
sacerdotes de los montes, ostentaran sus cayados,
como símbolos de un culto, como cetros de la paz.

Yo quisiera que vagase por los rústicos asilos,
no la casta fabulosa de fantásticos Batilos
que jamás en las majadas de mis montes habitó,
sino aquella casta de hombres vigorosos y severos,
más leales que mastines, más sencillos que corderos,
más esquivos que lobatos, ¡más poetas, ¡ay! qué yo!

¡Más poetas! Los que miran silenciosos hacia Oriente
y saludan á la aurora con preludeo balbuciente
que derraman, sin pulirlo, de la gaita pastoril,
son los hijos naturales de la Musa campesina
que les dicta mansamente la tonada matutina
con que sienten las auroras del sereno mes de Abril.

¡Más poetas, más poetas! Los artistas inconscientes
que se sientan por las tardes en las peñas eminentes
y modulan sin quererlo melancólico cantar,
son las almas que se empapan en la intensa poesía
melancólica y suave que destila la agonía
dolorida y perezosa de la luz crepuscular.

¡Más poetas, más poetas! Los que rimen sus sentires
cuando dentro de las almas cristalizan en decires
que en los senos de los campos se derraman sin querer,
son los hijos predilectos que desnudos amamanta
la pujante brava Musa que al oído solo canta
las sinceras efusiones del dolor y del placer.

¡Más poetas! Los que viven la feliz monotonía
sin frenéticos espasmos de placer y de alegría,
de los cuales las enfermas pobres almas van en pos,
han saltado sin saberlo sobre todas las alturas
y serenos van marchando por las plácidas llanuras
de la vida humilde y fuerte que cantando va hacia Dios.

¡Qué reviva, qué rebulla por mis chozos y casetas
la castiza vieja raza de selváticos poetas
que la vida buena vieron y rimaron el vivir!

¡Qué repueblen las campiñas de la clásica comarca
los pastores y vaqueros de mi abuelo el patriarca
que con ellos tuvo un día la fortuna de morir!

JOSÉ M. GABRIEL GALAN.

VERSOS A LA ROSA. — De *Les mil y una Nits*, el famós recull de rondalles.

I

Oh, Verge embaumadora
tan poruga en la teua juvenesa
quan amagavas la rojor del rostre
de tos vestits entre la seda verda!

II

Oh, Rosa sobirana
entre totes les filles dels vergers
ets la sultana en mitj de ses esclaves
y l'emir en un cercle de guerrers!

III

En la teua corola
oh, Fior, hi hes retingut
la fina quintessencia
de totes les ampolles de perfums.

IV

Rosa d'amor, tos pétals entr'oberts
al alè del zefir
son com els llavis de gentil donzella
apunt de donâ un bès al seu amich!

V

La sanch tan delicada que colora
ta carn ditxosa, 't fa semblant a l'auga
que l'or estria, y a la copa plena
d'un vi reyal de porpra fulguranta
y a una eflorència de rubís
sobre un ram d'esmeragdes.

VI

Oh, alegradora, oh maravellosa,
Oh, delectable!
sabs retení per un igual a tots
els refinats que t'ayman.
Per ells, els teus encisos
se vesteixen ab robes de colors desiguals.
Aixís, oh, flô escullida
ets l'estimada que no cansa may!

Traduhit per SEBASTIÀ JOVÉ.

AMOR Y MORT

L'amor a voltes es brutal, ruhi,
té del llop famolench l'hórrit mirar
y aporta obscures ansies d'assesi,
impulsos de ferir y de matar.

A voltes pur y gran com un cel clar
es un anhel sublim, quasi divi,
y 'l qui l'té sent desitjos de cantar,
y una set fonda, fonda de morí.

Matar, morir... y amar ¡estranya fosa!
L'ull trist del assesi ò del suicida
en la fas del amor potent y fort!

No es cosa ben arcana y pahorosa,
que'l sembrador esplèndit de la vida
tingui aquestes cayenses de la mort?

JOAQUIM RUYRA.

TEATRE. — *Mamá Colibrí*, es una comedia basada en l'adulteri, tema predilecte d'els autors francesos contemporanis. Excepte el primer acte, construït amb certa trassa de teatre, els demes

actes son un teixit d'escenes d'una monotonia desesperant, y amb situacions d'un sentimentalisme barato, que fa riure. El dialecte, que en l'original es elegant, y mogut, resulta groller, carregat d'imatjes à lo Grilo. L'obra fou presentada sens planyer gastos y obtingué una interpretació, com de costum en la companyia de la Sra. Tubau de Palencia.

—L'escena catalana s'es enriquia amb una veritable joia. *La festa d'els aucells*, cuadro de costums, original de l'Ignasi Iglesias estrenat al teatre de las Arts, es un model de senzillesa y de frescor, de fonda psicologia y de refinat y just llenguatge popular, al ensemps que literari. Es una obra d'aqueixas, en que may esclateu en rialladas, mes sempre sentiu vostres llabis floreixents d'un somriure de bondat y de tendresa, d'alegria franca, d'emoció joyosa, que vos fa seguir amb interés, oblidant la ficció, l'hermós cuadro de color que veyeu desenrotllar à vostre vista. L'arribada de tres aucellistas, que han baixat del seu poble per anar à la festa, y que avans van à saludar à son company d'aficions, es una de les scenes mes pintoresques y ben observades, que recordo en nostre teatre. En Jaume Borrás, que es un excel·lent director d'escena, feu una creació del paper d'*Escayola*, matisant justament, sempre; y fou molt ben secundat per sos companys, especialment per els senyors Cabré, Galcerán, Vázquez, y el que feya de Feliu, quin nom no recordem. Per aqueixa obra s'estrenà una decoració molt entonada de color que donava una forta impressió de veritat.

—El públich barceloni es molt aficionat al Circo eqüestre. Al teatre *Eldorado*, hi ha de director un Sr. Juárez, que no ha agradat gayrebé à ningú. Saben perquè? Doncs veushoaquí, perque aqueix notable actor, que demostra molt bon gust, interpreta els personatjes admirablement, humanisant-los, fugint de grolleries y recursos de cómic; no vol fer de clown. Son propòsit es donarnos una impressió de veritat, es ser el tipo que interpreta, en lloch d'una caricatura. Y al nostre publich—salvant als escullits—no l'hi plau aixó. Cal fer el pallaso y oblidarse que s'es actor per convertirse en putxinelli. Aquí podriam dir: no s'ha fet la mel pera totes les boques...

—A Romea trevallen molt. En pochs dies han estrenat tres obres: *¡Sembla que nevi!*, *El noy mimat*, y *¡María!* La primera,

original d'en Dicenta, deixant de banda l'escàs valor artístich que té, era imposible que pogués oferir interès pera nosaltres, fins estant bé, ja que es completament exòtich a Catalunya, (per molts anys) el golfo madrileny, genui de la vila *de los pájaros fritos*. Sembla que nevi, m'semblá un article que jo havia llegit al *Blanco y Negro*, amb dibuixos d'en Méndez Bringa; y el llenguatge es terriblement ordinari: sembla un article del aristócrata (1) Pujulá y Vallés. Els actors ho feren molt bé, y s'estrená una bonica decoració.

—En Puig y Ferrater s'ha equivocat. No havia d'estrenar *El noy mimat*, doncs en aqueixa obra, ni el llenguatge, arcaich y groller, ni els characters mancats de psicologia, tenen cap atractiu. Ademés, desconeix en absolut l'ambient en que desenrotlla el seu cas, que tampoch té novetat, ja que ha sigut tractat, y molt bé, en totas las literaturas. Els actors feren tot quan podian. Com se poden viure personatjes sens ánima?

—*¡María!* ha sigut la revelació de que en Joaquim M.ª Nadal escrivia. Ell havia publicat versos en diferentas revistas, mes aqueixos treballs no trascendeixen al públich. Per donarse á conèixer cal fer soroll, y en Nadal n'ha fet, y ha triomfat del públich que divendres prop-passat omplenava la sala del teatre Romeu. L'espectació era gran per conèixer la producció del novell autor, mes caigué el teló, tot-hom aplaudi, y tingué d'alçarse de nou tres vegades. Els actors cumpliren com á bons, donant relleu als personatjes.

ENRICH PAZ.

(1) Consulteu l'Almanach de Gotha.

SUMARI DEL N.º XXXX

En Gabriel y Galán, per F. Ferrer Roda.—Floralia, per Gabriel Alomar.—Furs de Valencia del Rey Don Martí, trelladats d'un Còdex del segle XV.—El treball humil, per San Bonaventura.—Poesies, d'En Josep M.ª Tous y Maroto.—Folk-lore de Llofríu: Les tripetes, La rondalla del gegant, L'estrella del día, per M.ª de la Gracia Bassa.—El Mestre Nou, per J. Pous y Pagés.

ACTUALITATS

GRAVAT.—Ilustració de *Floralia*.

Administració de «Catalunya»: Trafalgar, 61